

Generacions (cíclicament) perdudes

Maria Guasch
Els fills de Llacuna Park
L'Altra Editorial, Barcelona, 2017
184 pàgs.

Els fills de Llacuna Park confirma la progressió en la narrativa de Maria Guasch. *La neu fosa* (2013), deliciosament imperfecta, feia albirar un potencial significatiu. Amb *Olor de clor sota la roba* (2014), feu un —mínim— salt qualitatiu. Aquesta tercera obra —objectivament— confegida durant un lapse temporal més llarg i —subjectivament— molt més elaborada, confirma les millors perspectives apuntades fa cinc anys.

Els fills de Llacuna Park té dues característiques que provoquen el desassossec, abans fins i tot d'encetar-ne la lectura. D'una banda, està narrada en primera persona per una veu que manté concomitàncies amb l'autora —edat, professió, entorn geogràfic...—, la qual cosa condueix a la pregunta morbosa: què hi ha d'auto-biogràfic? De l'altra, la trama és una selecció (aparentment) casual de fets quotidians, esdevinguts en un context tempoespacial proper al del trinomi autora/narradora/protagonista, fet que ha induït a pensar que Guasch imita models d'èxit recents —explicitats en entrevistes i ressenyes. Potser el penjamment no és del tot fals. En canvi, desenvolupa models —consolidats— és la drecera més curta per bastir obres de mèrit, si hom sap desfer-se del mite de l'originalitat.

Els dubtes s'esvaeixen poc després d'endinsar-nos en la lectura, per la qualitat intrínseca del relat, i pel fet que l'estil de Maria Guasch és ben personal. Amb punts de contacte generacionals i estilístics, però també amb elements genuïns que la individualitzen de manera inequívoca.

Dues excompanyes d'institut coincideixen a la presó. L'una —Clara, la narradora protagonista— hi fa de mestra; l'altra —Sònia— hi és com a inter-na. Sembla que la trobada —casual?—

ha de ser el pal de paller de la història. Ben aviat, però, veiem que es tracta d'una excusa argumental. De seguida apareixen un seguit de personatges que basteixen un relat sobre la quotidianitat, amb fragments —aparentment— inconnexos que van filant una trama que recupera part del passat i que acaba sense solució de continuïtat. La història està confegida amb pinzellades de costumisme coetani —i urbanita—, ordides al voltant d'una protagonista que n'esdevé l'únic fil conductor.

A més de la protagonista, hi ha un seguit de personatges —Sònia, Gabriel, Sandra, Dani— que afaïonen l'estereotip d'una generació arrossegada per les incerteses. La seua maduresa incipient coincideix amb un context social, polític i econòmic complex, la qual cosa els fa esdevenir una munió potser heterogènia, però amb característiques comunes: ho tenen tot per fer, i qui no està perdut, està desorientat. Mitjançant trames secundàries, són comparats amb personatges de la generació precedent —la dels pares de Clara; la de Jesús—, que o bé han viscut un ascens fàcil i una estimbada sorollosa, o bé s'han vist immersos en una mediocritat acomodàcia. Establertes les dicotomies, és difícil saber qui ha guanyat i qui ha perdut.

Guasch tria un registre lingüístic ben acostat a l'oralitat, amb la pretensió —aconseguida— de transmetre versemblança, especialment als diàlegs. L'autora no només recorre sovint a solucions anormatives, sinó que fa servir —sense manies— una barreja de català i castellà que es pressuposa espontània en les converses entre els personatges de Canyars, un poble fictici del cinturó barceloní. També és interessant l'estratègia que usa per seleccionar la informació. Els salts temporals són alhora agosarats i efectius, i a més eviten passatges intranscendents que, massa sovint, tenen com a única finalitat omplir pàgines per fer gruix. Això, i la —en alguns casos molt— diferent extensió dels capítols, fa pensar que Guasch ha deixat l'escaleta al calaix per donar dinamisme al relat, però també per honestedat creativa.

Relat cru, —en aparença— despassionat, desencantat. Sense directrius moralitzadores, s'hi exposen els fets de manera que el lector ha de participar activament per extraure'n les conclusions.

Urbà Lozano

Busquets contraataca!

Blanca Busquets
La fugitiva
Proa, Barcelona, 2018
288 pàgs.

Si escriguera convencionalment, Blanca Busquets no passaria a la història com l'escriptora de les novel·les personalíssimes i intimíssimes. Però no, de nou transgredeix irreverentment els pensaments inconfessables de les persones, entre plors i llàgrimes. Magistralment —és una heroïna de la paraula— fereix quan cal ferir, arrixa l'esperit si cal... Però, sobretot, no provoca indiferència.

Amb *La fugitiva*, Blanca Busquets aconsegueix arribar a un punt de no retorn, la novena novel·la en què ordeix de principi a fi la trama del que ha estat en les darreres novel·les —«tothom té una història per contar». Amb uns personatges units i entreteixits de la llana que li ha proporcionat l'experiència, Busquets construeix de nou una visió del món cruel però alhora feliç: tot té una raó de ser. Així, la novel·la tracta d'històries familiars, amb el fil conductor de la protagonista i narradora quasiomniscient, la Mireia, una dona de 92 anys, que ha aconseguit la llibertat del cos i de l'esperit, després d'una vida molt difícil, plena de contrastos —rics i pobres, cel i terra, vida i mort, ciutat i camp, bons i dolents, introvertits i extravertits. Amb tres capítols, es conta el procés d'evolució d'una dona, des de la casa pairal —rural— fins a la casa futurista —urbana—, passant per una casa sense portes ni finestres, que és la presó.

L'obra busquetsiana es confegeix com a desgreu de la seua darrera obra, *Jardí a l'obaga*, de la qual és filla: omnipresència de la Carena —el Cantogròs real del cor de la Busquets—, els personatges —l'Aniol, la Fina, l'Emili, etc.—, la vida rural i urbana... I la trama, que lliga com l'allioli.

I com és la Mireia? En realitat s'hi troben tres Mireies: Mireia Àvia, Mireia Filla i Mireia Neta. La quasiomniscient

té essències: sarcàstica —«Veure una coixa que corre té la seua gràcia»; «Quan fèiem l'amor, li deia que ell era únic, que jo només era seva. Que poc que costa dir això, i com els agrada sentir-ho, als homes»—, cruel, mentidera professional, actriu, dolenta, rancuniosa, *voyeur* —a l'estil de *La finestra indiscreta* de Hitchcock, com ella mateixa menciona—, maquinadora, borda —«Ens vam donar els telèfons, ell el de l'oficina, i jo, un d'inventat»—, prepotent, creguda, presumida —«Em vaig proposar no tenir amants a l'estiu perquè, si no, m'hauria d'escapar de tots els pobles»—, desgraciada... Incita a la lectura, no?

Els temes o motius són el lligam dels escrits de Busquets. L'efecte que provoca l'escot —«l ell em mirava l'escot, sempre em mirava l'escot, però res més»—, la xocolata —felicitat—, la pèrdua de la virginitat —a qualsevol preu—, el sexe, la passió, la mort, l'alcohol —ai, les ampolletes de vi de la Mireia!—, l'homosexualitat —no sempre masculina—, la religió, els mitjans de comunicació, les infidelitats, el pas del temps —«El temps passava, perquè el temps va per lliure, ens dona un cop de colze a tots i va tirant sense demanar permís a ningú»—... I ara, amb nous recursos, com les onomatopeies, que defineixen personatges i situacions —el *frrrr* de la Mireia filla, el *clonc-clonc* de quan recullen les cadires del bar, *xxxxt!*, *fiu... fiu, pam, dring dring, crac, zas...*

Podríem dir fins i tot que el tema de l'amor en Busquets té ressonàncies d'Ausiàs March: la *fin'amors* —Aniol, el masover que conté l'amor vertader, durador, etern, que fa mal a l'ànima— i la *foll'amors* —Francesc, sensual, d'ulls blaus, físic, fugisser i que fa mal a l'esperit.

Un net de la Mireia vol escriure un llibre de la vida de l'àvia, a qui pràcticament no coneixia. No us sona? Tothom té històries per contar i un familiar podria encarregar-se'n, com ho va aconseguir de fer Xavier Aliaga amb l'oncle Antoine —de quatre vides. Una vegada més, el desig d'escriure coses, relats, històries..., que identifiquen aquesta escriptora i maga de les paraules.

Tot plegat, doncs, una obra mestra que necessita ser llegida, sobretot per l'atractiu de l'estil intimíssim. Compte, o quedareu atrapatats i haureu de llegir-vos les altres huit novel·les!

Vicent Garcia Perales

De nom, David

David Vilaseca
Els homes i els dies
L'Altra Editorial, Barcelona, 2017
752 pàgs.

El nostre sistema cultural, massa preocupat potser pel consum immediat i la presentació de noves promeses literàries, és poc donat a la reedició. Tampoc no ho ha estat, si més no fins fa relativament poc, a la publicació de textos amb un component central de gènere o de sexualitat, dues tangents imprescindibles per a preguntar-nos sobre les identitats d'avui.

És per això que la recuperació de David Vilaseca és no una bona notícia, sinó una meravella doble. Doble per dos motius: pel(s) greuge(s) que rectifica, per una banda, i perquè el volum que es presenta aplega ni més ni menys que dues obres: *L'aprenentatge de la soledat*, apareguda l'any 2007 en vida de l'autor i mereixedora del Premi Andròmina de narrativa, i la inèdita *El nen ferit*.

Val a dir, per començar, que la publicació d'aquest títol pòstum no només aporta material addicional al corpus vilasequià —que comprèn també per cartes i alguns poemes que es poden trobar a la xarxa—, sinó que proposa, a més, un nou contracte de lectura: el de la recepció de l'obra narrativa de Vilaseca com un tot cohesionat. Vintidós anys d'experiència textualitzada, en dietaris escrits entre el 1987 i el 2009, i *adaptats* o revisats, segons el seu autor, per al fet literari.

L'interès principal del llibre, en efecte, no es troba només en el seu contingut, en la vida, la memòria o l'experiència que conté, sinó més aviat en aquest fet. El fet d'escriure's un mateix i de ser en tant que s'escriu. Al llarg de les més de set-cents pàgines que formen el volum, Vilaseca elabora un discurs interessantíssim al voltant de la capacitat performativa del llenguatge, sobre el procés d'esdevenir allò que un és a través de l'escriptura.

A l'inici, Vilaseca afirma: «Tot el que s'ha de dir de mi, l'autor d'aquestes pàgines, s'anirà descobrint a poc a poc a través del que dic, i no dic, a cada entrada i, a fi que la meua perspectiva actual no s'hi interposi indegudament, prefereixo estalviar-me les presentacions i deixar que sigueu vosaltres mateixos. [...] De nom, em podeu dir David.» I també: «Una altra vegada em ronda pel cap una història susceptible de convertir-se en novel·la. El problema per a mi és el mateix de sempre: un no pot ser al mateix temps autor i personatge del seu llibre, i em sembla que el que jo faria bé de veritat seria fer de personatge.» Però Vilaseca combina a la perfecció la doble condició d'escriptor i d'escrit, d'autor i de personatge, i ho fa amb una prosa planera i *planiana*, senzilla i discreta, que rebaixa molt encertadament la càrrega emocional que podria ser l'experiència de lectura a causa del pes a estones tràgic del volum.

Però que l'estil sigui un dels punts forts d'*Els homes i els dies* no significa que l'experiència que aplega no sigui remarcable. El text és un viatge ple d'honestedat per la vida d'en David, un català estudiós de *queer studies* que viu a Londres i que allà estima, odia, pensa, llegeix, teoritza, s'equivoca, pateix, crea, enyora, cau, s'aixeca i torna a caure. El lector l'acompanya al llarg de neguits, nits de festa i sexe desenfrenat —«Dormo amb gent per deixar de ser jo durant una estona, per canviar de David i veure com és el món des d'una altra perspectiva»—, moments d'epifania i de veritat plena —«Rebutja'm i et seré fidel per sempre més»—, o bé la vivència de la recepció de la pròpia obra literària, amb total sinceritat: «*Els homes i els dies* va ser una enganyifa. A la vida no s'aprèn mai res.»

Diu Vilaseca, sobre un recull de relats que llegeix, que el que li agrada més d'aquests és que «no deixen lloc per al sentimentalisme, l'autoindulgència ni la "literatura"», i tot seguit hi afegeix: «El que hi trobem és complexitat d'experiència en estat pur i uns personatges que han d'afrontar la situació en què es troben com faríem tots.» I no canviariem ni una sola coma d'aquesta afirmació per a referir-nos a aquesta autèntica proesa que ara ell ha erigit.

Sebastià Portell 9